

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, Προτρεπτικός [Πρὸς Θεμίωνα], αποσπ. 8-9

A1. 1-Σ, 2-Λ, 3-Σ, 4-Σ, 5-Λ

B1. Στο απόσπασμα 8 ο Αριστοτέλης καταλήγει στη δεοντολογική διατύπωση «πρέπει να φιλοσοφούμε εάν θέλουμε να είμαστε καλοί πολίτες και να ζήσουμε ωφέλιμα» (Φιλοσοφητέον ἄρα ἡμῖν, εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύσεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως).

Αρχικά, ο Αριστοτέλης επισημαίνει την αναγκαιότητα της σωστής χρήσης ὅσων εργαλείων διαθέτουμε για τη ζωή· προϋπόθεση της σωστής χρήσης αποτελεί η ασφαλής και έγκυρη γνώση (ἐπιστήμη· από το ρήμα ἐπίσταμαι). Ειδικότερα, ο άνθρωπος διαθέτει για παράδειγμα το σώμα και ὅσα εξυπηρετούν το σώμα, σαν ένα είδος εργαλείων (ὄργανα). Αυτό από μόνα τους δεν είναι ούτε κάτι καλό ούτε κάτι κακό. Η χρήση τους, ωστόσο, ενέχει κινδύνους, και τις περισσότερες φορές προκαλείται το αντίθετο αποτέλεσμα. Κατά συνέπεια, απαιτείται (δεῖ) η ασφαλής και στέρεη γνώση (ἐπιστήμη) η οποία θα αποτρέψει τους κινδύνους και θα συμβάλει στην καλύτερη χρήση τους (προσηκόντως), εξυπηρετώντας τον απώτερο στόχο του ανθρώπου. Αξιοσημείωτη εδώ η κλιμάκωση: ο άνθρωπος επιζητά τη γνώση, μετά προβαίνει στην απόκτησή της με τελικό ζητούμενο ὅμως την εφαρμογή της και τη σωστή χρήση της (ὀρέγεσθαι-κτᾶσθαι-χρῆσθαι). Σε αυτήν τη γνώση στοχεύει η φιλοσοφία και γι' αυτό είναι απαραίτητη κατά τρόπο διττό, εάν θέλουμε να παρακολουθούμε σωστά τις δημόσιες υποθέσεις (σχῆμα πρωθύστερο) και να διαμορφώνουμε επωφελῶς την ιδιωτική μας ζωή (εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύσεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως). Η διατύπωση είναι δεοντολογική, στο πλαίσιο ενός υποθετικού συλλογισμού, αποκτώντας μία διάσταση διαχρονική (ἡμῖν). Είναι εμφανές ότι αξιοποιείται η δομή του συλλογισμού (δύο προκείμενες και ένα συμπέρασμα).

Συμπερασματικά, για τον Αριστοτέλη η φιλοσοφία λειτουργεί ενοποιητικά· συντονίζει την παρουσία του ανθρώπου στον κόσμο, δίνοντάς της συνοχή, ενότητα και νόημα. Πρόκειται, δηλαδή για μια ισχυρή προτροπή στον φιλοσοφικό τρόπο ζωής και στον φιλοσοφικό στοχασμό. [271 λέξεις]

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λουκιανός, Νεκρικοί Διάλογοι 231

Ο/Η μαθητής/τρια μπορεί να αναφερθεί σε δύο από τις παρακάτω αναφορές.

Ο φανταστικός διάλογος ανάμεσα στον πορθημέα του Κάτω Κόσμου και τον κυνικό φιλόσοφο, Μένιππο από τα Γάδαρα (3^{ος} αι. π.Χ.), ο οποίος, ως συνέπεια του τρόπου με τον

οποίο έζησε, δεν έχει ούτε καν τον οβολό που συνηθιζόταν να δίνεται ως αμοιβή του Χάρωνα («δεν μπορείς να πάρεις από όποιον δεν έχει»), παρουσιάζει μια ακραία φιλοσοφική στάση ζωής, η οποία χαρακτηρίζεται από περιφρόνηση για όλα όσα οι περισσότεροι άνθρωποι θεωρούν σημαντικά («κοροΐδευε και περιγελούσε όλους τους επιβάτες, κι ήταν ο μόνος που τραγουδούσε όταν εκείνοι έκλαιγαν!»). Η στάση του Μένιππου συνάδει με την εικόνα του «απόκοσμου» φιλοσόφου που όχι μόνον απέχει από τη ζωή, αλλά και κοροϊδεύει όλα όσα οι άλλοι άνθρωποι θεωρούν σημαντικά. Παράλληλα, βέβαια, ο Μένιππος προσέφερε στο ταξίδι προς τον Κάτω Κόσμο («και νερό από τη βάρκα έβγαλα, και κουπί τράβηξα») και αντιμετώπισε τον θάνατο με θάρρος («ο μόνος από τους επιβάτες που δεν έκλαιγα») και ως άτομο θεωρεί πως έχει εξασφαλίσει την ελευθερία («έναν άνθρωπο αληθινά ελεύθερο»). Άρα, θα μπορούσε κάποιος να υποστηρίξει ότι η ωφέλεια της φιλοσοφίας έχει μεγιστοποιηθεί σε αυτόν.

Και ο Αριστοτέλης στον *Προτρεπτικό* αναγνωρίζει ότι όλοι οι άνθρωποι επιθυμούν εφικτά και ωφέλιμα πράγματα και προσπαθεί να δείξει ότι η φιλοσοφία είναι ένα από αυτά. Γι' αυτό προτρέπει να φιλοσοφούμε, γιατί έτσι θα αποκτήσουμε και θα χρησιμοποιήσουμε στον κοινωνικό και πρακτικό βίο ένα σημαντικό αγαθό, τη σοφία. Η σοφία αυτή, όμως, δεν οδηγεί τον φιλόσοφο σε αντιπαράθεση με τον κοινωνικό του περίγυρο και πολύ περισσότερο δεν τον εξωθεί σε αποχή από την κοινωνική ζωή (*δεῖ τοίνυν ὀρέγεσθαι τῆς ἐπιστήμης κτᾶσθαι τε αὐτήν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως*), όπως στην περίπτωση του Μένιππου. Ο άνθρωπος κατά τον Αριστοτέλη, οφείλει να επιζητά τη γνώση, μετά να προβαίνει στην απόκτησή της με τελικό ζητούμενο, όμως, την εφαρμογή της και τη σωστή χρήση της (*ὀρέγεσθαι-κτᾶσθαι-χρῆσθαι*). Σε αυτήν τη γνώση στοχεύει η φιλοσοφία κατά τον Αριστοτέλη και γι' αυτό είναι απαραίτητη κατά τρόπο διττό, εάν θέλουμε να συμμετέχουμε σωστά στις δημόσιες υποθέσεις και να διαμορφώνουμε επωφελώς την ιδιωτική μας ζωή.

[330 λέξεις]

B3. 1-Σ, 2-Σ, 3-Λ, 4-Σ, 5-Λ

B4. *χρήσις-χρῆσθαι-χρώμεναι-χρωμένη, ὀρέγεσθαι, πολιτεύεσθαι, ποιοῦσαι, φύσιν*